Magister Stefanus. Et Afsnit af hans Levnedsløb fortalt af Homo Sum. (G. B. N. F.)

Hvem kender ikke den tunge Time, naar vi midt i det daglige Slid og ensformige Arbejde for Brødet overrumples af vor Ungdoms stolte Drømme om Lykke, Frihed og Fremgang. Det er tungt at mindes, hvorledes vore Idealer udtraadtes, og vort Maal sank ned fra Højderne og laa langs med den flade Landevej. I en saadan smertefyldt Time vilde det være en god Gæst, der bankede paa vor Dør, om Homo Sum kom til os med sin Bog, Magister Stefanus, thi den rammer just vor Stemning og vil forstaa at fortone vor Sorg til Vemod.

Ogsaa denne Fortælling, ligesom de tidligere Bøger, den ukendte Forfatter har udsendt, er præget af den stille, blide Ynde, som en resigneret Tilskuer med sin afklarede Livsfilosofi kan lægge over det sære Virvar, som hedder Menneskelivet. Helten hedder Stefanus og er en Stefanus, et Blodvidne for det, han kalder Sandhed — den dannede og humane Mands naturlige og nødvendige Standpunkt, nemlig det mæglende, som den haardhændede Verden kalder det vaklende, svage og uklare. Da han søger at føre dette frem i religiøse, politiske, literære og andre Spørgsmaal, han faar Anledning til at tage Standpunkt til i Bogens Løb, gaar det ham som Martyreren: han bliver stenet fra alle Sider.

Han begynder som Præst, men af indre Grunde opgiver han sit Embede og flytter til Hovedstanden som en beskeden Timelærer med Hustru og to Børn, bliver Journalist og Prokurist og holder sit Skjold blankt i Kampen, men miskendes og misbruges ude som hjemme. Thi denne Kamp for den personlige Sandhed maa han bære alene; hans Hustru forstaar ham ikke. I hendes Skikkelse er Skildringens Brist, og den skurrer igennem hele den ellers saa harmoniske Bog som en Dissonans, der virker irriterende, da den synes vilkaarlig og uden for Bogens Økonomi, og endda meget uretfærdig mod hende, Tragediens virkelige Hovedperson. Hun hører til samme Dannelseslag som Stefanus, men virker i Bogen som en Grimasse, en bedsk og halvsimpel Xantippe uden Forbindelse med Manden og de to yndige Døtre. Disse faar hver sit Hjertesaar, men ved sunde Menneskers Hjælp kommer de ind i fornuftigt Arbejde og reddes begge for Livet. — Bogen strejfer en Del Bifigurer, hjemvendte Amerikanere, der giver Anledning til Sammenligninger mellem den gamle og ny Verden; vi faar et Glimt at se af et politisk Valg med de sædvanlige Typer, af den klamme Mission, af lidt Bohême og et Redaktionskontor, men uden større Betydning for Grundstemningen.

Bogens Stil er den brede og rolige Fremstilling; Forf. giver sig god Tid og har ikke Ærinde til de Læsere, som ønsker Spænding og Sensation, men den giver gode Udtryk for de Tanker, Stemninger, ja Interiører, som raader i den dannede Mellemstand, der maa kæmpe haardt for at bevare en passende Ramme om den vundne Kultur og forhindre, at Børnene, belastede med Dannelsens Krav, synker ned i lavere Samfundslag og socialt declasseres.

En og anden Læser vil vel nok finde Bogen noget bleg, og Problemerne, som behandles, halvt visne, men man vil dog med Glæde følge den gode og kloge Fortæller og finde Ro i den milde og overbærende Resignation, som præger hans Værk.

I.

Karin Michaëlis Stangeland: Glædens Skole. (G. B. N. F.)

Min gamle, trofaste Pen gjorde ligefrem Oprør. Nu er det en ualmindelig astadig og sindig Pen, Staal helt igennem, baade af Princip og Person. Vant, som den er, til Alvor og Underskrift paa fornuftige Sager protesterede den heftigt, da jeg, glødende af Begejstring over »Glædens Skole«, som jeg lige havde læst, begyndte at forhandle med den om et lille anbefalende Referat. Her var et Mesterværk, skrevet af en Kvinde, om et Mesterværk, en rent ud genial Anstalt, skabt, vedligeholdt og stadig udvidet af en Kvinde, som »hver Dag oplevede noget vidunderligt«. Det maatte da kunne interessere og glæde K. og S.s Læsere at lære hende at kende, som »hun staar paa Katedret, rød i Kinderne af Begejstring, omfattende en Dusk røde Roser med begge Hænder, rede til at briste ud i Morgenens første smittende Latterkaskade« (pag. 13). Hvilken Begejstring og Glæde! og saa snakker min gamle Pen om Skaberi, sund Fornuft og Vederhæftighed ogsaa paa Papiret! Nej, Glædens Skole bør kendes af alle, som sukker under en forbenet Skoleforms Tyranni.

Børnene i denne Skole kan skrive nogenlunde rent fra det syvende Aar, og begynder straks paa Fristile. — En Lærer ønsker, at de skal skrive om Krig, men de syvaarige er Fredsvenner og protesterer mod et saa væmmeligt Emne. »Giv os en anden Opgave«. En Ingenieur tilbyder at holde Foredrag for samme Klasse om Automobilsport og Automobilers Indretning, men deres Sportsinteresse er ikke synderlig stor; de foreslaar selv andre Emner: hvorledes Vandet føres op i høje Huse i New York; Rugekasser for Kalkuner; Napoleon eller Meteorstene. Det er dog fremmelige Børn med alsidige Interesser!

Hvad er da Skolens Maal? Skolen er i første Linie en selskabelig Institution, og let er Lærernes Pligt at virke mindst mulig paatrængende og forstyrrende! Barnet skal kun læse, fordi det er videbegærligt; Skolen skal ogsaa bibringe Barnet den rette Nydelse af Nuet, medens i andre Skoler »det fagre duftende Øjeblik henstænges som Brændeoffer paa Morgendagens Alter«. Man vil forstaa, at Fest fungerer som et vigtigt Opdragelsesmiddel i denne Glædens Skole, hvorfor Graavejrsdage skal borttrylles ved Blomster og Lys, i Hjemmet ved en munter Kaminild, medens Børnene dog skal belæres om Graastemningens blide Ynde; »Kunsten at le« drives rationelt; her ler alle de 500 Børn melodisk. En Skoletime, som ikke afbrydes mindst en halv Snes Gange af Latter og Jubel, er ligesaa slem en Straf som mørk Arrest for en Soldat.

Børnene i otte Aars Alderen maa intet lære udenad, som de ikke med Glæde kan erindre, naar de er tredsindstyve Aar! Grammatik serveres af det »geniale Barn«, Frøken Clara, som den »lystige Grammatik«, der forklarer Elevernes utrolige Fremskridt og Standpunkt i levende Sprog,idet de tilegner sig et saadant »Herredømme over Modersmaalet og en saadan Forstaaeelse af dets Liv og Anatomi, at de fremmede Sprog aldrig kommer til at volde dem Vanskelighed.« Skulde man ikke med Glæde fremhæve saadanne Principper og saadanne Resultater! Men den gamle, gnavne Pen sprutter sit: »Overdrivelse, Fantasi, Humbug o. andre Ukvemsord.

Læseren vil ogsaa kunne faa at vide, hvorledes Sanserne udvikles, og Iagttagelsesevnen forfines — men det vilde føre for vidt; heller ikke tør